

Oostzaan, 4 mei 2024

Het is maart. Hannah fietst naar school in de regen. Haar zorgvuldig gekamde haren worden nat. Haar jas is doorweekt. Naar school gaan voelt zinloos. Wanneer zij aankomt bij de ingang van het schoolgebouw wordt zij bruut van haar fiets getrokken. Een groep leeftijdsgenoten komt dreigend om haar heen staan. Vuile Jood, wordt er gesist in haar oor, terwijl een ander een mes uit haar jas tevoorschijn haalt. In de verte klinkt de schoolbel. Hannah durft niet te bewegen. Er rollen tranen over haar wangen. De angst is in haar ogen te zien. De groep is tevreden. Hannah gaat niet naar school. Ook school is niet veilig meer. Ze gaat maar terug naar huis.....

Geachte aanwezigen. Hartelijk welkom bij Dodenherdenking 2024 in Oostzaan. Op 4 mei herdenken wij in Oostzaan traditioneel de Nederlanders die wij zijn verloren tijdens de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog.

De gebeurtenis die ik zojuist voorlas is een typische gebeurtenis van eind jaren '30, begin jaren '40 van de vorige eeuw. Helaas, en tot mijn afschuw, is dit niet het geval.

Dit overkwam namelijk Hannah, een veertienjarig meisje afgelopen maand bij een middelbare school in Noord-Holland.

En dit is *geen* losstaand incident. Zo was er het concert van de Joodse zangeres Lenny Kuhr dat bruut werd verstoord. Er was de rabbijn die in Utrecht een klap op zijn hoofd kreeg en vervolgens de winkel uit werd gezet. De Joodse verpleegster uit Amstelveen die schreeuwende ongenode gasten voor haar huis en op haar werk krijgt en nog vele andere, vreselijke gebeurtenissen die ons het gevoel geeft alsof we een reis terug in de tijd maken, naar het begin van de Tweede Wereldoorlog en de holocaust.

Deze gebeurtenissen passen helaas in een patroon waarbij mensen uit de Joodse gemeenschap in toenemende mate met scheldpartijen, bedreigingen of erger te maken krijgen. Puur en alleen vanwege hun "Joods-zijn".

En dit beeld wordt bevestigd door harde cijfers van Discriminatie.nl en het CIDI die beiden een significante toename zien van het aantal antisemitische meldingen.

Als uw burgemeester, voel ik diep het gewicht van deze dag, waarbij we reflecteren op het verleden, het heden en de toekomst.

Het voorbeeld waarmee ik mijn toespraak begon vond afgelopen maart plaats, maar had net zo goed in 1941 kunnen plaatsvinden. Haar regenjas was dan voorzien geweest van een gele jodenster. Had het mijn eigen dochter kunnen overkomen? Die vraag beangstigt mij. Ieder jaar staan wij hier gezamenlijk en herdenken wij de Nederlandse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en de systematische vervolging van Nederlandse joden, homoseksuelen, andersdenkenden, gehandicapten, Sinti en Roma. Hoe zij steeds meer gediscrimineerd werden, hoe zij steeds meer beperkt werden in hun dagelijks leven. En hoe zij uiteindelijk werden weggevoerd en bruut werden vermoord.

Maar..... vandaag wil ik in het bijzonder stilstaan bij het heden en het belang van het beschermen en opvoeden van onze jongste generatie. Die moet kunnen

opgroeien in een veilige samenleving, waar jezelf kunnen en mogen zijn een groot goed en recht is en met alle macht verdedigd moet worden.

Kinderen en jongeren die zich op of rond school onveilig voelen
Kinderen en jongeren die leren dat een groep minderwaardig is op basis van geloof, ras, cultuur, sekse, geaardheid....
Dat moet toch niet kunnen? In 2024? In Nederland?
Hoe zouden onze kinderen willen dat wij met elkaar omgaan?
Als ik deze vraag stel, denk ik aan een wereld die draait om respect, empathie en tolerantie.
Eigenschappen die fundamenteel zijn voor een gemeenschap.
Een samenleving. Met de nadruk op samen.

Ik vraag mij regelmatig af of er parallellen zijn met de jaren '30.
De opkomst van extremisme in Europa, de verdeeldheid in de samenleving en het snel verspreiden van nepnieuws, maar vooral het zwijgen wanneer juist niet gezwegen mag worden, roepen vragen op die wij niet mogen negeren.
Staan wij in deze onstuimige jaren twintig weer op een keerpunt, waar de keuzes van vandaag de toekomst bepalen?

Het is niet altijd gemakkelijk om het belang van normen en waarden aan te stippen, zonder voor moraalridder te worden uitgemaakt. Maar feit is dat kinderen en jongeren thuis, op school, op straat en op internet leren en ontdekken. Op die manier ontwikkelen zij hun ideeën en vormen zij een identiteit. Dit vraagt onder andere om mediawijsheid. Voor kinderen, en trouwens ook voor veel volwassenen, is het vaak moeilijk om onderscheid te maken tussen feit en fictie. Nepnieuws en slechte algoritmen versterken tegenstellingen en polariseren. De juiste kennis leren vergaren is essentieel. De ervaringen die onze jongeren vandaag hebben, vormen de basis voor toekomstige volwassenen. We weten hoe belangrijk veiligheid is voor een gezonde ontwikkeling. En daar moeten we als ouder, als leraar, als gemeente en als maatschappij voor zorgen.

Als burgemeester en als vader wil ik een beroep doen op onze verantwoordelijkheid als gemeenschap om solidariteit en respect uit te dragen. Solidariteit betekent dat we elkaar niet alleen *zien* staan in tijden van nood, maar dat we ook hand in hand staan, elke dag opnieuw. Dat is geen kwestie van 'woke' zijn, maar van fundamenteel menselijk respect en civiele omgang met elkaar. Verdraagzaamheid en respect betekenen dat we naar elkaar kijken - écht kijken - en voor elkaar opkomen. Zeker als een deel van onze gemeenschap in de verdrukking lijkt te komen.

Schelden en discriminatie op basis van geloof, huidskleur of gender moeten we niet alleen afwijzen, maar actief bestrijden, vooral door niet te zwijgen..

Als gemeenschap in Oostzaan, moeten we de vreselijke lessen van het verleden omarmen en toepassen op de uitdagingen van vandaag. Laten we kinderen en jongeren helpen om uit te groeien tot burgers die niet alleen getolereerd worden, maar die gewaardeerd en gerespecteerd worden. Laten we een voorbeeld zijn

van een gemeenschap die sterk staat in haar verdraagzaamheid. Dat betekent je uitspreken tegen discriminatie. Je uitspreken tegen antisemitisme. Je uitspreken vóór die ander. Want onverschilligheid is geen optie. We weten waartoe dat heeft geleid en weer kan leiden.

Op deze dag van herdenking, laten wij ons verenigen in onze diversiteit. Daarnaast werken wij samen aan een omgeving waar respect de norm is. En vooral, laten we nooit vergeten. Want in herinnering ligt de kracht van verandering. Dank u wel.